

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

Bakalářský projekt

Autor:

Lenka Brodecká

Vedoucí práce:

Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, PhD.

Olomouc 2021

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské výchovy

**Návrh projektu založení orchestru
Základní školy Doloplazy**

Autor: Lenka Brodecká
Vedoucí práce: Mgr. Marcela Fojtíková Roubalová, PhD.

Olomouc 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářský projekt vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Marcele Fojtíkové Roubalové, PhD, nejen za odborné vedení a poskytování cenných rad při psaní práce, ale také za laskavý přístup a trpělivost.

Obsah

ÚVOD.....	5
1 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH POJMŮ	6
1.1 HUDBA.....	6
1.2 HUDEBNÍ PEDAGOGIKA.....	6
1.3 HUDEBNÍ VÝCHOVA.....	7
1.4 MUZIKOTERAPIE.....	7
1.5 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU.....	8
2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA DOLOPLAZY	10
2.1 IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE.....	10
2.2 CHARAKTERISTIKA ZŠ DOLOPLAZY.....	11
2.3 PŘÍLEŽTOSTI K VOLNOČASOVÝM AKTIVITÁM.....	11
3 SOUČASNÉ AKTIVITY A MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ ZŠ DOLOPLAZY	12
3.1 PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ PROVOZU.....	12
3.2 CÍLOVÁ SKUPINA A PROSTOROVÉ ZABEZPEČENÍ.....	13
3.3 NABÍZENÉ AKTIVITY.....	13
3.4 SWOT ANALÝZA.....	14
4 NÁVRH PROJEKTU ŠKOLNÍ ORCHESTR DOLOPLAZY	17
4.1 CHARAKTERISTIKA A CÍLE PROJEKTU.....	17
4.2 PLÁNOVÁNÍ PROJEKTU.....	17
4.3 FINANCOVÁNÍ PROJEKTU.....	18
4.4 HARMONOGRAM PROJEKTU.....	19
4.5 POPIS AKTIVIT V TEMATICKÉM PLÁNU ČINNOSTÍ.....	20
ZÁVĚR	35
LITERATURA	36
PŘÍLOHY	37

ÚVOD

K vytvoření Návrhu projektu založení orchestru ZŠ Doloplazy, mě inspirovala vlastní zkušenost z hudebního prostředí, kterou jsem získávala postupně už od školních let. Domnívám se, že hudba představuje v životě člověka nenahraditelnou složku, která je zdrojem inspirace, radosti a nezměrného množství citových prožitků a zkušeností, které pokud mají kladný náboj, mohou pozitivně ovlivňovat zdravý vývoj člověka. Tak jako hudba působí v dobrém slova smyslu na jedince, stejně tak může působit na danou sociální skupinu. Proto jsem navrhla projekt, ve kterém sdílí pozitivní účinky hudby děti navštěvující první stupeň základní školy.

Cílem projektu ale není hudba samotná, nýbrž má sloužit jako prostředek k dosažení hlavních cílů projektu. Těmi jsou především společné sdílení hudby v rámci smysluplného trávení volného času, poznávání nových hodnot ve vztahu k hudbě, ale i v komunikaci mezi věkově odlišnými skupinami dětí, vzájemný respekt ohleduplnost a také zodpovědnost jednotlivce za výsledek činnosti a sounáležitost s ostatními členy hudebního tělesa.

V první kapitole jsou popsány základní pojmy týkající se hudby, hudebně pedagogického přístupu a pozitivních účinků hudby. Dále je zde charakterizována pedagogika volného času, která umožňuje dětem vhodným způsobem trávit svůj volný čas a setkávat se se svými vrstevníky za účelem získání nových poznatků a hodnot. Právě tato koncepce mimoškolního vzdělávání je stěžejní pro realizaci vzniku školního orchestru.

Druhá kapitola je zaměřena na obecný popis organizace, pro kterou byl návrh projektu vytvořen. Jedná se o vesnickou malotřídní školu v Doloplazích u Olomouce, kterou navštěvují i děti z přilehlých oblastí a která také poskytuje individuální vzdělávání. V charakteristice školy je krátce popsána historie a koncepce vzdělávání. Dále jsou zde vyjmenovány příležitosti k volnočasovým aktivitám dětí a mládeže v rámci obce Doloplazy.

Třetí kapitola se již zabývá personálním a prostorovým zabezpečením ZŠ Doloplazy. Popisuje cílovou skupinu dětí a aktivity, které jim škola nabízí. Dále se zde dozvídáme o aktuální situaci ve škole, kterou mapuje swot analýza.

Poslední kapitola předkládá návrh projektu založení orchestru ZŠ Doloplazy a jeho praktické zpracování. Zde jsou charakterizovány cíle projektu, plánování a financování. Dále je zde harmonogram činností a popis jednotlivých aktivit.

1 CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V první kapitole jsou popsány základní funkce hudby a její využití nejen v hudební pedagogice, ale i v ostatních oborech zaměřených na prevenci sociálně patologických jevů a rozvoj komunikativních a sociálních dovedností.

1.1 FUNKCE HUDBY

Hudba jako pojem s sebou přináší řadu aspektů charakterizujících příčiny jejího vzniku, funkce a dalšího vývoje směrem k současnosti. Hudba je fenomén, který člověka provází od nepaměti během náboženských obřadů, konkurenčních snah o partnera, či jako komunikační zdroj k vyjádření jinak těžko popsatelných vnitřních pocitů. U přírodních kmenů má hudba hned několik funkcí, kdy s její pomocí vítězí v boji nad nemocemi, živelnými pohromami a stejně tak napomáhá při zajištění základních životních potřeb, či sociálního postavení. Léčebné účinky hudby byly známy již ve starověku a myslitele jako byl Aristoteles, nebo Platon můžeme považovat za předchůdce dnešní Muzikoterapie (Šimanovský, 2007). Význam hudby ovšem spatřovali také ve výchově a vzdělávání, kdy zkoumali hudbu a její variace provedení za účelem pedagogického působení na děti (Šimanovský, 2007). Tomuto zkoumání hudby a jejího vlivu na člověka se hudební pedagogika věnuje od konce 19. století v rámci hudební psychologie. Psychologie hudby se z počátku zabývala především fyzikálními prvky hudby, jako jsou sluchové počítky, rozlišování zvuků na hluky, šumy, či tóny. S dalším vývojem byl upřednostňován psychologický význam v pojetí hudby a jejího působení na lidskou psychiku (Beníčková, 2017).

Psychologové, filosofové, hudební skladatelé, ti všichni zkoumali hudbu a její funkci v různých oborech, avšak i obyčejný laik dokáže vnímat hudbu jako něco co člověka povznáší do jiných sfér, skýtá útěchu v nepokojných časech, přináší radost a ze sociálního hlediska umožňuje prožívat tyto pocity s ostatními lidmi, což v tomto smyslu znamená vrcholné naplnění funkce hudby. Hudba tedy měla a má svůj neodmyslitelný význam v pedagogice, kdy školská zařízení poskytují dětem od útlého věku možnost hudebního vzdělání ale především společného sdílení a radostného prožívání.

1.2 HUDEBNÍ PEDAGOGIKA

Předmětem hudební pedagogiky je hudební výchova, která je v tomto vědním oboru zkoumána a teoretizována. Hudební výchova přispívá svými metodami a vlastním výukovým zaměřením k řešení problematiky výchovného procesu hudební pedagogiky. Ta poskytuje analýzy vzdělávání a výchovy podněcující další možnosti výchovného procesu v rámci hudební výuky. Do vědního oboru hudební pedagogiky spadají i další předměty, jako obecná hudební pedagogika, obecná hudební didaktika, psychologie hudby aj. Tyto předměty jsou zkoumány, popisovány a srovnávány.

1.3 HUDEBNÍ VÝCHOVA

Současná hudební výchova v edukačním systému slouží jako vzdělávací obor zaměřující se především na didaktiku, konkrétní metody práce s žáky, zásady a cíle směřující ke komplexnímu rozvoji žáka. Toto vzdělávání je založeno na interakčním vztahu mezi učitelem a žákem a směřuje ke splnění vzdělávacích plánů, zahrnujících povinné součásti hudební výuky. To tedy ve výsledku znamená ovládnutí hudebních znalostí a dovedností žáky celé třídy, s ohledem na jejich individuální schopnosti či hudební talent.

V současnosti se hudební výchova na základních školách v rámci modernizace zabývá novými směry a trendy přístupujícími k hudební výchově tak, aby byla aktivní, kreativní a integrativní (Charalambidis, 2004). Tímto způsobem činnostního pojmání hudební výchovy bude umožněno žákům lépe poznat a pochopit funkci hudby. Nikoliv přístupem zastupujícím tradiční pasivní prvky hudební výchovy, ale aktivní účastí zahrnující hudební muzicírování bez důrazu na provedení, ale s ohledem na potřebu jedince a jeho vlastní reflexe hudby. Hudební výchova v současnosti má vycházet z aktivního dětského projevu, díky kterému můžeme rozvíjet hudební dovednosti dětí (Jenčková, 2004). Takto realizovaná výuka hudební výchovy na školách využívá prvky moderní Muzikoterapie.

1.4 MUZIKOTERAPIE

Muzikoterapie je řazena mezi umělecké terapie, která nachází uplatnění nejen při plnění obecných vzdělávacích cílů, ale taktéž svou povahou přispívá k integraci osobnosti, rozvoji komunikačních schopností a sociálních dovedností.

Jedná se o multidisciplinární obor sdružující se v asociacích po celém světě, kde dochází k vzájemnému předávání zkušeností a mapování situace v oboru Muzikoterapie, jakož i nalézání společných definic tohoto oboru. V České republice působí Mezinárodní asociace uměleckých terapií MAUT, která přijala definici: „Muzikoterapie je samostatný a svébytný

uměleckoterapeutický obor, který prostřednictvím cíleného působení zvuků a hudby podporuje, rozvíjí a integruje kompetence člověka s cílem obnovy zdraví a naplnění bio-psycho-sociálně-spirituálních potřeb“ (Beníčková, 2017).

Svým zaměřením přispívá k prevenci sociálně patologických jevů, kdy pomocí hudby dochází k pozitivním změnám v celkovém fungování jedince. V tomto smyslu dochází k určitému překrývání s hudební výchovou. Muzikoterapie ale na rozdíl od hudební výchovy nabízející jako primární výsledek prožitků z hudby, poskytuje cestu k finálním cílům právě prostřednictvím prožitku z hudby za využití životních zkušeností člověka.

Muzikoterapie tedy využívá hudebně pedagogické metody a zároveň poskytuje inspiraci současné hudební výchově, která ač má za jeden z hlavních cílů hudbu samotnou, je zaměřena na celkový rozvoj žáka.

V případě socioterapie, kdy je cílem dosáhnout pozitivních změn u větší, či menší skupiny pomáhá Muzikoterapie coby účinný prostředek budovat lepší atmosféru a vzájemnou spolupráci a současně působí na každého člena skupiny se všemi jeho specifiky a povahovými rysy, kdy dochází k jejich posílení, či případné korekci. V takovém ideálním případě je poslání Muzikoterapie komplexně splněno a ukazuje na správný přístup a řízení učitele, případně lektora.

Podmínky pro účinnou terapii jsou důležitým aspektem, který začíná u zajištění vhodného prostředí umožňující vnímat hudbu bez zbytečných rušivých elementů a pokračuje vybavením klasickými hudebními nástroji jako jsou flétny, kytary, bubny a také dalšími elementárními nástroji, které jsou snadno dostupné v blízkém okolí, ať už se jedná například o staré nádoby, vyrobená chřestidla, drhla a podobně. Mezi elementární nástroje patří také Orffův instrumentální kufřík obsahující ozvučná dřívka, škrabky, činely, metalofon a další. Muzikoterapii lze efektivně aplikovat v rámci využití volného času, ke kterému dochází prostřednictvím školních či mimoškolních zájmových aktivit.

1.5 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU

Pedagogika volného času je vědní obor, který se zabývá teorií i praxí výchovy ve volném čase (Pávková, 2014). Volný čas je především vnímán jako prostor svobody a seberealizace, kdy v rámci pedagogického působení je nejen možné, ale i prospěšné pedagogicky vstupovat

a výchovně ovlivňovat (Kantorová a kol., 2010). „České oficiální dokumenty za funkce volného času pokládají relaxaci, regeneraci, kompenzace, sociální prevenci a výchovu“ (Hofbauer, 2004). Jednou z funkcí výchovy ve volném čase je sociální soužití mezi dětmi, které s sebou přináší nové zkušenosti a vzájemné obohacování. Toto soužití v určitých podmínkách, které odpovídají zvolené zájmové činnosti maže sociální rozdíly způsobené rodinným zázemím a jeho sociálními vlivy a významně přispívá v prevenci sociálně patologických jevů, kterými jsou drogy a další závislosti, kriminalita a delikvence, poruchy příjmu potravy a další. Tato skutečnost významně napomáhá dětem, které mohou být díky výše uvedeným rizikům odsouvány na okraj mimo komunitu dětí a své vrstevníky. Zde svým zaměřením přispívá sociální pedagogika, která si klade za cíl individuální pomoc jednotlivcům při procesu socializace (Kraus, 2008). Zásadním prvkem z hlediska sociálního aspektu je dobrovolnost, se kterou děti do zájmové skupiny přicházejí. V tomto ohledu je volnočasová výchova specifická a významná. Zájmové činnosti nabízejí dětem možnost seberealizace, odhalování a rozvoj vlastní osobnosti, poskytují důležitý odpočinek a relaxaci.

Tyto aktivity pak mohou být vykonávány ve školských výchovných zařízeních pro zájmové činnosti, nebo v rámci dalších subjektů, jako jsou například nestátní neziskové organizace, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, či obce se samostatnou působností (Pávková, 2014). Způsoby trávení volného času jsou ovšem ovlivňovány místem bydliště, kdy děti žijící na venkově mají jiné možnosti a jsou mnohem více limitovány než děti žijící ve městech. Venkovské školy, které nabízejí široké spektrum zájmových činností, mají právě pro tyto děti, které se z nejrůznějších rodinných, nebo sociálních důvodů jinak nemohou ve svých schopnostech, či individuálních zájmech rozvíjet neodmyslitelný význam. Takto realizovaná setkání přinášejí nejen uspokojení seberealizačních potřeb, ale napomáhají k upevnování sociálních vztahů a vazeb mezi vrstevníky a spolužáky a v širším kontextu jsou přínosem pro celou společnost.

Mezi důležité úkoly pedagogů podílejících se na výchově ve volném čase v rámci školských výchovných zařízení patří mimo jiné snaha o zajištění duševní hygieny u dětí tak, aby nedocházelo ke konfliktům či stresovým zátěžím, ale naopak správným pedagogickým přístupem vytvářet pohodové prostředí skýtající klid a radost. Vhodné sociální prostředí je důležitým prvkem při utváření a rozvoji osobnosti (Baláž, 1991). Taktéž vzájemné porozumění rodin, pedagogických pracovníků, učitelů i žáků významně přispívá

k úspěšnému výchovnému působení a pedagogové jsou v tomto ohledu zodpovědní za úroveň těchto vztahů, vzhledem ke své kvalifikaci.

Pro pedagogy volného času je nezbytná znalost věkových zvláštností u dětí, která respektuje jejich úroveň duševního vývoje a mění se vztah k jednotlivcům a sociálním skupinám (Pávková, 2014). Svým přístupem mohou značnou měrou ovlivnit účast jedince na zájmových činnostech, podporovat rozvoj jeho nadání, případně nabídnout jiné možnosti uplatnění.

2 ZÁKLADNÍ ŠKOLA DOLOPLAZY

Ve druhé kapitole je popsána Základní škola Doloplazy, její charakteristika a koncepce vzdělávání. Dále je zde obsažen výčet příležitostí k volnočasovým aktivitám v obci Doloplazy.

2.1 IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

Název organizace:

Základní škola Doloplazy, okres Olomouc, příspěvková organizace

Kontakty školy:

Ředitelka školy: Mgr. Kateřina Samojlovičová

Adresa: Základní škola Doloplazy, okres Olomouc

Příspěvková organizace

Doloplazy 145, 783 56 Doloplazy

Telefon: 734 396 961

e-mail: zs.doloplazy@email.cz

Webové stránky školy: <http://www.zsdoloplazy.cz/>

2.2 CHARAKTERISTIKA ZŠ DOLOPLAZY

Historie školy se datuje od roku 1881, kdy byl položen základní stavební kámen současné základní školy v Doloplazích. Koncepce vzdělání a výchovy byla po několik desetiletí řízena a ovlivňována konzervativním katolickým duchem vesnice, kdy byly obyvateli odmítány pokrokové projevy a prvky modernizace ve vzdělávání. Následovalo období budování socialismu, kdy byla koncepce vzdělávání násilně pozměněna formováním žáků, jejich osobností a idejí směrem k budoucímu uplatnění v socialistické společnosti (750 let od založení obce Doloplazy). Po roce 1989 je základní škola v důsledku přijetí nového zákona o státní správě a samosprávě ve školství zřizována obcí a transformací na příspěvkovou organizaci získává kompetence zahrnující rozhodování, řízení a stanovení koncepce výchovy a vzdělávání v rámci školního vzdělávacího programu.

Svým zaměřením a přístupem ke vzdělávání lze tuto vesnickou malotřídní školu charakterizovat jako školu rodinného typu, která preferuje činnostní vzdělávání v rámci školního vzdělávacího programu *Tvořivá škola*. V tomto duchu poskytuje žákům ze vzdálenějších míst, či žákům se specifickými potřebami také individuální vzdělávání. Současně nabízí seniorům možnost neprofesního zájmového vzdělávání na vysokoškolské úrovni v rámci virtuální univerzity třetího věku. Ačkoliv program školy svým původem vychází z tradiční české činné školy (Zormanová, 2012), mezi hlavní cíle patří dosažení plnohodnotného základního vzdělání, s využitím nových technologií, moderních pedagogických metod a osobním přístupem k dětem. Tato koncepce vzdělávání vede k vytvoření základních kompetencí u žáků a jejich rozvoji, kdy se jedná o kompetence k učení, řešení konkrétních problémů, komunikativní, pracovní, sociální a občanské.

2.3 PŘÍLEŽTOSTI K VOLNOČASOVÝM AKTIVITÁM

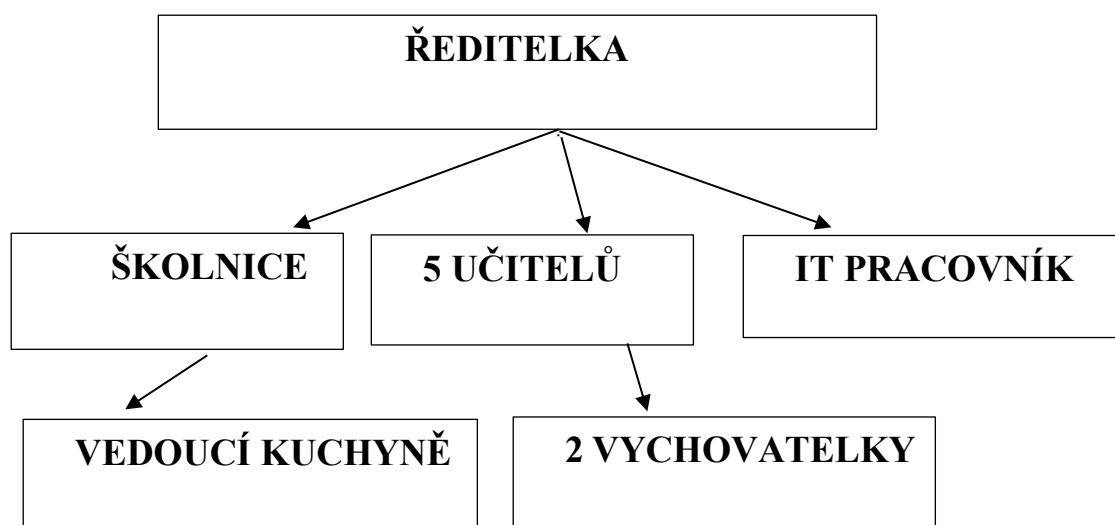
Místní spolky nabízející dětem i dospělým členství ve svých řadách, se vyznačují aktivní účastí na dění obce, kdy například hasičský spolek pomáhá v rámci svého působení v obci při nejrůznějších událostech, jako např. záchranné požární akce, vytopené domácnosti, ale i v kulturní oblasti, kdy se v poslední době jednalo o zorganizování a projekci letního kina v obci. Mezi významné spolky patří také Skautský oddíl Doloplazy, který se mimo jiné angažuje v mnoha aktivitách, jako je „Uklidme Česko“, výsadba stromů v okolí obce, sběr železa, organizace „Pohádkového lesa“ a z poslední doby též zřízení služby pro seniory a postižené karanténou, která zahrnuje nákupy a jejich distribuci domů, včetně roušek. V obci

již od roku 1947 působí Hanácký národopisný soubor Doloplazy, který každoročně pořádá Hanáckou národopisnou slavnost „Jízda králů“, která se těší velké oblibě a hojné účasti.

3 SOUČASNÉ AKTIVITY A MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ ZŠ DOLOPLAZY

Třetí kapitola se zabývá personálním a prostorovým zabezpečením provozu školy, popisuje cílovou skupinu dětí, které školu navštěvují a představuje nabízené aktivity mimoškolního vzdělávání v rámci ZŠ Doloplazy. Rozbor současného stavu organizace je popsán v příložené Swot analýze.

3.1 PERSONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ PROVOZU

Personální zabezpečení provozu zajišťuje šest kvalifikovaných pedagogických pracovníků, včetně paní ředitelky, dvě zaměstnankyně provozu, dvě vychovatelky školní družiny a dva pedagogičtí pracovníci zaměstnaní na částečný pracovní úvazek.

Ředitelka školy Mgr. Kateřina Samojlovičová zajišťuje individuální vzdělávání jako jeho koordinátor. Pedagogickými pracovníky je dále zajišťována metodika v oblasti prevence a výchovného poradenství a také metodika ICT a koordinace vzdělávání univerzity třetího věku.

3.2 CÍLOVÁ SKUPINA A PROSTOROVÉ ZABEZPEČENÍ

Cílovou skupinou jsou žáci 1. stupně ZŠ Doloplazy. Jedná se převážně o Doloplazské děti, které jsou upřednostňovány během přijímacího řízení. Kapacita školy není velká, přesto umožňuje vzdělávat až 120 žáků, a to díky individuálnímu vzdělávání, které pokrývá přibližně třetinu z celkového počtu žáků ve školním roce. Tyto děti bývají zpravidla ze vzdálenějších míst a školu navštěvují pouze za účelem přezkoušení, či účasti na zájmovém vzdělávání probíhajícím v prostorách školy. Prostory školy jsou malé, ale dostačující k zajištění kvalitní výuky, mimoškolního vzdělávání a volnočasových aktivit. K dispozici je šest učeben, školní jídelna a školní družina. Škola navíc úzce spolupracuje s obcí, která jim při větších, či veřejných akcích umožňuje bezplatné užívání místního obecního domu, kde je k dispozici malý a velký sál.

3.3 NABÍZENÉ AKTIVITY

ZŠ Doloplazy nabízí a poskytuje nejen žákům školy kvalitní zájmové vzdělávání formou zájmových kroužků a školních projektů, ale i veřejnosti, kdy se jedná o seniory, kterým je umožněno studovat tzv. Virtuální univerzitu třetího věku a ostatní spoluobčany, kteří mohou navštěvovat kurzy keramiky pro dospělé.

V současnosti škola nabízí:

Zájmové kroužky

Hudební zaměření: „sboreček“, flétna, klavír, kytara pro začátečníky a pokročilé.

Pohybové zaměření: tanečně pohybový kroužek pro – 1.- 3.třídou a 4.- 5.třídou, sportovní hry pro – 1.- 3.třídou a 4.- 5.třídou, atletická příprava pro 3.- 5.třídou, fotbal, florbal.

Výtvarné zaměření: keramika pro 1. třídu, 2. a třídu, 4. a 5. třídu.

Školní projekty

Vzdělávací a kulturní zaměření: noc s Andersenem, Moravské divadlo – divadelní představení pro páté ročníky, Vlastivědné muzeum Olomouc – výstavy se vzdělávacím programem, Den Země, BESIP – mobilní hřiště, Centrum Semafor – dopravní hřiště Olomouc, Česko zpívá koledy, Od bochníku ke chlebu, Dravci, Bylinkový košík, Mobilní planetárium.

Pohybové zaměření: lyžařská škola Rok s pohybem, Škola v pohybu,

Soutěže

Recitační soutěž v rámci školy, recitační soutěž v rámci mikroregionu Bystřička, aranžerská soutěž Flora Olomouc, sportovní soutěž Odznak všestrannosti olympijských vítězů, Atletický trojboj Velký Újezd, Sportovní hry mikroregion Bystřička.

3.4 SWOT ANALÝZA

Silné stránky
<ul style="list-style-type: none">- škola rodinného typu- spolupráce s rodiči- úspěchy žáků v soutěžích- reprezentace školy a obce- účast na projektech- úroveň pedagogických pracovníků- všestrannost a aktivita školy- vstřícnost k rodičům a dětem- individuální vzdělávání- aktivní spolupráce s MŠ Doloplazy

Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">- špatná komunikace mezi zřizovatelem a školou- nedorozumění mezi školou a rodiči- Přístup k veřejnosti- neochota spolupráce některých rodičů- finanční zdroje určené k rekonstrukci a rozvoji školy- vize do budoucna

Příležitosti

- aktivnější spolupráce se zřizovatelem
- spolupráce s rodiči v rámci SRPŠ
- zajištění materiálního, a technologického vybavení pro výuku a činnost zájmových kroužků
- Prostorové zajištění školy
- vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení
- socializace dětí do společnosti a upevňování školních i mimoškolních vztahů

Hrozby

- malé prostory školy
- počet učeben
- nedostatek financí
- upřednostňování městských škol
- nejasná vize do budoucna
- absence hřiště, venkovních ploch

Swot analýza mapuje současnou situaci ve škole, která je, spíše příznivá k realizaci projektu založení školního orchestru ZŠ Doloplazy.

S realizací projektu vzniká také možnost intenzivnější spolupráce se zřizovatelem a s tím související technologické a materiální zabezpečení aktivit v rámci dalších projektů školy a jejich plánování a financování. Neméně důležitým přínosem projektu je také příležitost k prohlubování vztahů mezi rodiči a školou a účasti žáků vzdělávajících se individuálně, pokud je to možné. Zde opět vzniká možnost vzájemného poznání a upevňování mimoškolních vztahů.

Škola svým aktivním přístupem k alternativnímu vzdělávání vychází vstříc rodičům i dětem, kdy toto úsilí lze spatřovat nejen v účinné spolupráci s MŠ Doloplazy, kdy jsou společně organizována nejrůznější setkání za účelem seznámení se dětí předškolního věku se základní školou, ale i ve snaze umožnit individuální vzdělávání dětem se specifickými poruchami učení.

Je proto na místě nejen v rámci reprezentace školy i obce ocenit tuto snahu a podpořit všestrannost a aktivní přístup školy k účasti na projektech posilujících celkovou úroveň tohoto vzdělávacího zařízení a jeho pedagogických pracovníků.

Založení orchestru bude mít pozitivní vliv na klima školy, vztahy mezi dětmi i členy pedagogického sboru a prestiž školy, čímž dojde i k posílení konkurence schopnosti vůči městským školám a také zpřístupnění veřejnosti.

4 NÁVRH PROJEKTU ZALOŽENÍ ORCHESTRU ZÁKLADNÍ ŠKOLY DOLOPLAZY

V této kapitole je již popsán samotný projekt Založení orchestru Základní školy Doloplazy, jeho cíle a charakteristika, včetně plánování a financování projektu. Dále je uveden harmonogram projektu a popis jednotlivých aktivit.

4.1 CHARAKTERISTIKA A CÍLE PROJEKTU

Myšlenka projektu spočívá ve vytvoření společenství, kde hudebně nadané děti spolupracují s ostatními spolužáky na vzniku společné hudební produkce, pod vedením pedagoga. Cílovou skupinou jsou v tomto případě žáci malotřídní základní školy v Doloplazech u Olomouce. Pokud má být projekt realizovatelný, bude se jednat o kroužek, který ale musí být formulován a představen tak, aby byly naplněny hlavní cíle projektu.

Za hlavní cíle celého projektu považují radostné sdílení hudby, příležitost učit děti toleranci, respektu a vzájemné pomoci. Společné nacvičování hudebních skladeb s možností zasahovat do aranže skladeb evokuje sounáležitost a zodpovědnost za vynaložené úsilí a konečný výsledek práce. Důležitý cílem je tedy utváření pozitivního vztahu k hudbě a současně nalézání nových hodnot, jako je smysluplné trávení volného času, upevňování vztahů, umění komunikace mezi věkově odlišnými skupinami, či jednotlivci, tolerance hranic a možností členů skupiny, respektování talentu a míry hudebního nadání.

Cílem tedy není bezchybná hudební produkce na veřejnosti, ale aktivita samotná probíhající v přátelském a pohodovém duchu, která přináší radost nejen účastníkům, ale i divákům.

4.2 PLÁNOVÁNÍ PROJEKTU

Personální zabezpečení

Aby byly naplněny uvedené cíle projektu, je třeba zajistit vhodného lektora, který bude respektovat hlavní cíle projektu a bude aktivně usilovat o zdárný průběh. Zároveň je důležité, aby měl lektor hezký vztah k dětem a dokázal je patřičně nadchnout a povzbudit ve všech směrech. Je nezbytné, aby disponoval jak hudebními a muzikantskými dovednostmi, tak i pedagogickými schopnostmi. Podstatná je také osobnost lektora, jak se dětem líbí, jak mu dokážou důvěřovat, jak ho mají rádi. To jsou prvořadé aspekty, bez kterých se projekt

neobejde. Takového lektora můžeme hledat v řadách učitelů základních uměleckých škol, ale i mezi příznivci hudby a rodiči dětí

Před samotnou realizací je třeba uskutečnit setkání ředitelky školy a pedagogů, zejména těch, kteří zajišťují vedení zájmových kroužků s hudebním zaměřením. Na tomto setkání ředitelka školy nastíní záměr projektu. Smyslem tohoto setkání bude informovanost a případná výpomoc pedagogů na realizaci projektu, ke které patří také vhodná motivace dětí k zapojení do ojedinělého projektu a propagace projektu směrem k rodičům. Ke členství budou vyzvány všechny děti bez ohledu na věk, či míru talentu. Výzva bude zveřejněna na webových stránkách školy a obce. Taktéž bude navržen motivační plakát v tištěné podobě, který bude rozdán dětem, potažmo rodičům. (Příloha č.1)

Materiální a prostorové zabezpečení

Kroužek bude probíhat v prostorách školy v pravidelných intervalech, dvakrát za měsíc, po dobu dvou hodin. Vzhledem k malé kapacitě prostor školy bude nejvhodnějším místem k muzicírování školní jídelna, kde je též umístěn klavír. Škola je tedy schopna zajistit prostor a zázemí k realizaci projektu. Stejně tak může poskytnout základní nástroje pro školní orchestr. Jedná se zejména o tyto nástroje: klavír, kytary, flétny, Orffovy nástroje

Vzhledem k početnosti aktérů se počítá i s nástroji, které jsou v osobním vlastnictví žáků. Ti mohou disponovat nejen klasickými hudebními nástroji, ale i netradičními nástroji, které mohou být v rámci školního orchestru využity. Tato informace bude součástí motivačního plakátu.

S odvoláním na hlavní cíle projektu budou nástroje, které si děti přinesou vítány a zakomponovány do orchestru. Může se jednat o amatérsky vyrobené zvukové bicí nástroje, chřestidla a podobně. Aby byla rytmická složka kompaktní bude třeba zajistit perkusní nástroj tzv. Cajon. Bubnovat na Cajon může buď přímo lektor, který tak bude udávat rytmus celému tělesu, nebo kterýkoliv zručný hráč ovládající hru na tento nástroj. Hráčům na klasické nástroje budou zajištěny noty, popřípadě akordy, zpěvákům pak texty a noty písní.

4.3 FINANCOVÁNÍ PROJEKTU

Vzhledem k povaze projektu, který je přínosem nejen pro děti, ale současně reprezentuje školu a obec na veřejnosti, je třeba vyčlenit z rozpočtu základní školy Doloplazy finanční prostředky, které budou zastřešovat veškeré náklady související s realizací projektu.

Náklady budou zahrnovat především honorář lektora, nákup perkusového nástroje Cajon, notových materiálů a případné další nákupy vzniklé během aktivního fungování kroužku s ohledem na aktuální potřeby. Drobné výdaje na tisk a propagaci orchestru bude sponzorovat ZŠ Doloplazy. Celkové náklady na rok tvoří částku 10 000 Kč viz. rozpis nákladů.

Rozpis nákladů na rok

<i>Náklady</i>	<i>Cena</i>
Honorář lektora	4 000 Kč
Perkusový nástroj Cajon	2 500 Kč
Notový materiál	1 000 Kč
Stojany na noty	1 500 Kč
Rezerva na vzniklé nákupy (placky)	1 000 Kč
<i>Celkem částka</i>	10 000 Kč

4.4 HARMONOGRAM PROJEKTU

Jelikož projekt tohoto charakteru v ZŠ Doloplazy nebyl dosud realizován a může zasáhnout do harmonogramu ostatních kroužků, bude nutné uskutečnit setkání lektora s ředitelkou a pedagogy ZŠ Doloplazy. Na tomto setkání lektor představí plán činnosti na celý rok. Tento plán bude zahrnovat tematické bloky, v kterých budou uvedeny konkrétní skladby a termíny plánovaných koncertů. Aby děti nebyly vystaveny příliš velkým požadavkům na množství nacvičovaného materiálu, navrhne lektor přítomným pedagogům hudební výchovy a zájmových kroužků s hudebním zaměřením spolupráci na realizaci projektu. Toto zapojení se promítne především v obsahu učiva v hodinách hudební výchovy a při zakomponování skladeb v zájmových kroužcích s hudebním zaměřením. Výhodou této spolupráce je fakt, že děti napříč všemi ročníky budou znát skladby, které budou v kroužku školního orchestru

společně secvičovat a umírní se tak počáteční ostych a nejistota. Tímto způsobem se ušetří také mnoho času, který může lektor využít k celkovému zkvalitnění práce s dětmi.

<i>Tematický plán činnosti na rok</i>	
<i>Název a popis aktivity</i>	<i>Období</i>
<p>1. Dobrý den, jsem lektor hudby!</p> <p>1. a 2. setkání. Úvodní seznámení, hlasová rozcvička, koordinace sboru a doprovodu za pomoci jednoduchých písniček</p>	Září
<p>2. Budou Vánoce..</p> <p>3. - 8. setkání završené adventním koncertem. Skladby: Adventní čas, Je prosinec, Půlnoční, Byla cesta ušlapaná, To k Vánocům patří</p>	Říjen–prosinec
<p>3. Jarní probouzení</p> <p>9. - 14. setkání završené jarním koncertem. Skladby: Jaro dělá pokusy, Chválím tě Země má, Káča našla ptáče, Maminčin perník, Není nutno</p>	Leden–březen:
<p>4. Hurá prázdniny!</p> <p>15. – 20. setkání završené koncertem k ukončení školního roku. Skladby: Barbora píše z tábora, Mravenčí ukolébavka, Prázdniny u babičky, Hlavně že jsme na vzduchu, Není nutno</p>	Duben–červen
Poznámka: Datумы setkání a termíny koncertů budou upřesněny dle aktuální situace.	

4.5 POPIS AKTIVIT V TEMATICKÉM PLÁNU ČINNOSTÍ

V této části jsou již popisovány konkrétní aktivity ve čtyřech blocích, které se tematicky odlišují dle ročního období a organizace školního roku. Časová dotace každého setkání činí dvě hodiny a jsou uskutečňována dvakrát do měsíce čili se bude jednat o dvacet setkání. V prvním období (září) dochází k seznamování lektora s dětmi, kdy lektor poznává jejich schopnosti a možnosti a odhaduje jakých výsledků je těleso schopno dosáhnout. Toto setkání je klíčové pro další vývoj a působení orchestru, neboť děti ve skupině navazují nové vztahy

a úlohou lektora je, aby i on získal u dětí důvěru, seznámil je vhodným způsobem s cílem a smyslem projektu, dokázal je motivovat a nadchnout pro věc a v neposlední řadě jim umožnil zažívat radost ze společného muzicírování a podílel se na zprostředkování nových nevšedních pocitů, které hudba přináší.

V dalších obdobích se orchestr již věnuje především aranži a secvičování skladeb, které budou produkovány na koncertech. Skladby uvedené v plánu slouží jako návodný seznam určený pro lektora a především dětem, které si vybírají, co budou secvičovat. S ohledem na počáteční nezkušenost aktérů a s tím související nejistotu a pomalejší tempo při synchronizaci skladeb, bude vhodné zařadit první koncertní vystoupení jako doprovodný program další kulturní akce pořádané ZŠ Doloplazy. S rostoucími zkušenostmi, množstvím secvičených skladeb a jistotou jejich zdařilého provedení, může orchestr začít vystupovat i na veřejnosti a zapojovat se například při dobročinných aktivitách, akcích organizovaných obcí a podobně.

Téma na zář – lektor hudby, školní orchestr, záměr projektu, první společné hraní

Název: *Dobrý den, jsem lektor hudby!*

1. Setkání

Cíl: Seznámit děti s rolí a osobností lektora hudby, popsat funkci orchestru a vysvětlit hlavní záměr projektu, vymyslet umělecký název pro školní orchestr, vyzkoušet společné hraní s více nástroji a sborem.

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, CD přehrávač

Motivace: Po úvodním představení lektora dětem, které bude zahrnovat charakter povolání lektora a jeho dosavadní působení, nastíní lektor význam školního orchestru a jeho možné uplatnění do budoucna. Následně dětem pustí hudební ukázkou podobně uskupeného hudebního tělesa.

Průběh: Při prvním setkání lektora s dětmi, které se přihlásily do kroužku, asistuje hudební pedagog ZŠ Doloplazy, který s dětmi předem připraví vhodné zázemí k provozování kroužku v prostorách školní jídelny. Poté s dětmi sladí nástroje podle klavíru, který bude udávat základní melodickou linku. Následuje příchod lektora, který se krátce představí a posadí se mezi děti. Nejprve dětem nabídne, že se mohou přihlásit a zeptat se na cokoli, co je zajímá, nebo je zrovna napadne. Poté se vymění a tentokrát lektor začne klást otázky namátkově vybraným dětem. Pová dětem několik informací o školním orchestru obecně a vysvětlí hlavní význam a cíl kroužku, do kterého se přihlásily. Navrhne dětem, že by bylo zajímavé, kdyby měl orchestr nějaký pěkný název.

Společně vymýšlejí název orchestru. Nakonec vyberou dva názvy a hlasují o něm. Po poslechu hudební ukázkou, která děti motivuje k dalším činnostem, přistoupí lektor k praktické části setkání.

Na úvod si děti za klavírního doprovodu lektora zaspívají jednoduché písničky. Lektor se dětí ptá, které písně mají rády a nechá dětem možnost volby při výběru následných skladeb. Po přezpívání několika písniček, které pomůže překonat nervozitu a ostych, přejde lektor k dalšímu kroku, a to rozmístění dětí v prostoru. Tato fáze je velmi důležitá, neboť děti jsou

zvyklé na své spolužáky a nevhodné rozmístění by mohlo být příčinou nechuti do další činnosti v kroužku školního orchestru. Proto na prvním setkání lektor nebazíruje na správném rozmístění členů orchestru, pouze je navádí, jaké uspořádání by bylo vhodné. V této chvíli opět pomáhá pedagog školy, který je znalý poměrů a vztahů mezi dětmi.

Děti tedy vytvoří seskupení rozčleněné do sekcí podle druhu nástroje, na který hrají, sbor je smíšený a stojí za hráči. Zpěvákům jsou rozdány Orffovy nástroje. Lektor dětem názorně ukáže, jaké zvuky jednotlivé nástroje vydávají a jak mohou rytmicky doprovázet zpívanou melodii. Potom rozdá nástroje, na které děti zkusí hrát a seznamují se s novými zvuky. Lektor zvolí jednoduchou skladbu, kterou se pokusí společně zahrát. Zpěváci začnou zpívat a hrát na Orffovy nástroje, kterými budou udávat rytmus. Následně se přidávají jednotlivé sekce doprovodu a hrají unisono se sborem. Lektor nechá doznít alespoň jednu sloku. Přeruší hru a poradí jednotlivým sekcím, jak dosáhnou ještě lepší synchronizace. Tímto způsobem se pokusí zahrát ještě alespoň dvě skladby. Lektor děti povzbuzuje a motivuje k lepším postupům a výkonům. Dále dětem prozradí, z čeho si mohou samy vyrobit doprovodné nástroje a slíbí, že na příští setkání přinese ukázky podomácku vyrobených hudebních nástrojů. Následuje úklid prostor, lektor se s dětmi rozloučí a znovu je motivuje pro příští setkání.

2. Setkání

Cíl: Trénovat společné hraní s použitím notového materiálu, motivovat děti ukázkou doprovodných hudebních nástrojů vyrobených doma z dostupných materiálů.

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál

Motivace: Lektor děti srdečně přivítá a stručně popíše program 2. setkání. Povídá si s dětmi o tom, jak se zrovna mají, co během minulých dnů zažily a sám také popíše, jak se má, čím se zrovna zabývá a něco o sobě dětem poví.

Průběh: Při druhém setkání znovu asistuje pedagog ZŠ Doloplazy, ale není to nutné, jen v případě navýšení počtu členů kroužku nově příchozími uchazeči. Lektor s dětmi připraví v prostorách jídelny zázemí pro orchestr včetně rozmístění stojanů na noty. Vyzve děti, aby se rozmístily stejným způsobem, jako při prvním setkání. Před zahájením praktické části

setkání, ve které budou přivykat práci s textem a notami, představí dětem ukázkou amatérsky vyrobených ozvučných a bicích nástrojů. Ty pak rozdává mezi děti, aby si vyzkoušely, jak se nástroj rozezná a jaký má zvuk. Nástroje si mohou děti mezi sebou vyměňovat. Děti si mezi sebou povídají a nastane pauza, ve které zavládne rušno a hluk.

Lektor děti zatleskáním upozorní, aby se ztišily, rozdává zpěvákům, kteří nemají žádný doprovodný nástroj přinesené instrumenty, a zahájí praktickou část setkání. Nejprve lektor zahájí hlasovou rozcvičku. Před každým provedením vysvětlí dětem smysl jednotlivých cvičení. Na úvod se děti rozdýchávají a lektor děti učí správnému postoji při zpěvu. Děti mají za úkol zatřást celým tělem a klepat se jako rosol. Následují dechová cvičení, kdy děti na souhlásky „br“ brčí jako auto. Lektor nejprve předvede a děti opakuji. Stejně pokračují na souhlásku „v“ a napodobují rozjezd auta a prudkou zatáčku. Pokračují rozdýcháváním pomocí příběhu dvou balónků: Pozor kaktus, kde ho vidíš? Závěrečných sykavky protahují do úplného výdechu. Následuje procvičování artikulace. Děti dokola opakuji podle lektora: Tr bum, tr bum, ratata a napodobují bubínek. Následuje rytmizovaná řeč na text: „Lokomotivám se motají kola“. Lektor udává tempo a sílu hlasu. Ve stejném stylu opakuji děti text: „Umeleme nameleme umeleme kávu. Umeleme nameleme umeleme mák. Rozcvička pokračuje uvolněním brady, kdy děti zpívají na jednom tónu slabiky „ja, je, ji, jo, ju“. Dále děti trénují měkký hlasový nástup pomocí rytmizování slabiky „ách“, kdy střídají nástupy z vysokých a nízkých tónů. Lektor opět určuje hlasitost a dynamiku cvičení. Jednotlivé cviky děti opakuji podle potřeby třikrát až pětkrát. Následuje cvičení hlavového tónu, kdy děti s klavírním doprovodem, zpívají melodii písně „Když jsem husy pásala“ střídavě na slabiky „mu“ a „nu“. Závěrem hlasové rozcvičky děti přezpívají píseň. „Ovčáci, čtveráci“, během níž přehnaně artikulují a vyslovují. Po úvodním rozezpívání se začnou secvičovat doprovody, které jsou uzpůsobeny druhu skladby a možnostem dětí. Doprovod tvoří děti, které nezpívají, ale i zdatnější zpěváci, kteří udrží rytmus. Nejprve lektor secvičuje rytmický prvek „metrum“, který tvoří cajon, bubínek a metalofon. Následuje rytmický prvek „takt“, který nacvičují kytary a drhlo. Pokračuje nacvik „ostinat“, které tvoří flétny a xylofon. Nakonec sbor za doprovodu orffových nástrojů, zopakuje rytmus a zpěv. Jakmile jsou jednotlivé sekce nastudované, začne lektor ve stejném pořadí přidávat jednotlivé sekce až po zpěváky s jejich doprovodnými nástroji. Nakonec hraje skladbu celý orchestr. Lektor průběžně odborně zasahuje a orchestr vhodně usměrňuje.

Následuje krátká pauza, během které lektor rozdává všem sekcím orchestru notový materiál. Ten je přizpůsoben složení tělesa a umožňuje přehrávat skladby všem členům orchestru.

Lektor určí méně známou, ale nenáročnou skladbu, kterou budou děti nacvičovat a vysvětlí, jakým způsobem bude skladba přehrávána za pomoci notového materiálu. Znovu zkouší s jednotlivými sekcemi orchestru a názorně předvádí, jak by měly jednotlivé nástroje znít. Na závěr setkání, se těleso pokusí přehrát alespoň jednu sloku skladby. Po tomto prvním nesmělém pokusu lektor ubezpečí děti o jeho výborném zvládnutí, které ovšem není snadné a jeho správné provedení vyžaduje svědomitou přípravu a píli. Noty dětem ponechá a připomene, aby si je příště opět přinesly a do dalšího setkání si určenou skladbu nacvičily. Potom vše společně vrátí do původního stavu a lektor se s dětmi rozloučí s přáním radostných úspěchů při samostatném nacvičování.

Téma na říjen – prosinec – skupinový pokřik, práce s notovým materiálem,

Advent, Vánoce, koncert

Název: *Budou Vánoce*

3. Setkání

Cíl: Pokusit se zkomponovat zahajovací a ukončovací pokřik orchestru, přehrát nacvičované skladby s pomocí notového materiálu, vybrat skladby vhodné k uvedení na koncertu.

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál

Motivace: Lektor děti přivítá na třetím setkání a vysvětlí, čemu se budou v příštích čtyřech setkáních věnovat. Na úvod děti vyzve, aby společně vymyslely a zkomponovaly krátký pokřik doprovázený nástroji, který bude zahajovat a ukončovat zkoušky orchestru. Navrhne dětem zazpívat si navrhované skladby a vyzkoušet přehrávky skladeb s doprovodem.

Průběh: Po počátečních úpravách prostor pro hraní, děti zaujmou svá místa a předkládají své nápady a tipy pro pokřik. Jakmile se shodne alespoň větší část tělesa na jednom nápaditém výstupu, začnou jej secvičovat. Výstup je krátký a dynamický a pomůže děti rozvolnit. Následně lektor představí dětem seznam skladeb, které budou secvičovat v tomto období. Navrhne dětem zazpívat si tyto skladby a vyzkoušet přehrávky jednotlivých skladeb s doprovodem. Po hlasové rozcvičce dětem rozdá noty a za doprovodu klavíru se tyto písničky učí zpívat. Seznam skladeb je tvořen tak, aby dětem písně nebyly úplně neznámé. Lektor navrhne nejprve secvičit lehčí skladbu: „Byla cesta šlapaná“ i s hudebním doprovodem. Před samotným začátkem nacvičování, provede drobné úpravy v rozmístění členů orchestru, aby bylo dosaženo nejen lepších hudebních výsledků, ale také většího propojení a poznání se mezi všemi účastníky kroužku. Tyto úpravy musejí být citlivé a budou se týkat především starších dětí. Po společném přezpívání písně celý tělesem, přejde lektor k nácvičku doprovodu s dětmi, které nezpívají a zpěváky, kteří se dokážou rytmicky doprovodit. Následuje secvičování jednotlivých sekcí. Metrum – bubínek, ozvučná dřívka, takt – cajon, kytary, drhlo, metalofon, ostinata – zvonkohra, rytmus-zpěv, Orffovy nástroje, flétny. Po secvičení všech oddílů, začne orchestr postupně hrát ve stejném pořadí, které si

natrénovali při druhém setkání. Lektor děti chválí a vysvětluje, jaký význam má správné rozložení hudebního tělesa. Před koncem setkání lektor dětem oznámí, které skladby je třeba nacvičit do příště, uklidí společně prostory a rozloučí se.

4. Setkání

Cíl: Provést co nejlepší zpracování nacvičovaných skladeb, zdokonalovat se v jejich provedení, získat jistotu a přehled při hraní, vyzkoušet první nahrávku a její rozbor, seznámit se s quodlibetem.

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál, CD přehrávač

Motivace: Lektor děti přivítá na čtvrtém setkání a na úvod děti vyzve, aby zahráli a zavolali zahajovací pokřik. Potom dětem slíbí zvukovou ukázkou, kterou nahraje během setkání. Naladí děti pro hru tím, že se na společné muzicírování moc těšil a pokud se bude dílo dařit, mohou děti poprvé vystoupit v rámci školního adventního koncertu.

Průběh: Po počátečních úpravách prostor pro hraní, děti zaujmou svá místa a setkání zahájí zkomponovaným pokřikem. Následuje hlasová rozcvička, kdy po základním rozezpívání, naučí lektor děti tzv. quodlibet, kdy je orchestr rozdělen do dvou až tří skupin a každá zpívá jinou písničku, ale ve stejném tempu. Například „Já do lesa nepojedu“ a „Jede, jede poštovský panáček“. Lektor volí nejprve snazší postupy a přechází ke složitějším, podle toho, jak se děti dokážou bezchybně udržet. Tato aktivita je pro děti novou zábavnou zkušeností a stane se standartním prvkem hlasové rozcvičky. Následuje pilné nacvičování skladeb, které byly navrženy pro možný adventní koncert. Bude se jednat o tři sklady ze seznamu. Tyto písně lektor pečlivě s dětmi nacvičuje a nezapomíná přitom na kratší a delší pauzy. Pokud to situace vyžaduje, věnuje se během těchto přestávek jednotlivým hráčům, kteří potřebují jeho pomoc. Lektor tedy neupozorňuje během nacvičování jednotlivé hráče na chyby při hře, ale věnuje se jim individuálně, případně oslovuje celé sekce. Stále má na paměti hlavní záměr kroužku a povzbuzuje děti především k radostnému provedení. Ke konci setkání provede nahrávku orchestru, kterou si společně pouštějí a komentují. Děti slyší poprvé výsledek svojí snaživé činnosti a jsou motivovány pro další práci a možnou

produkcí. Na závěr setkání poděkuje lektor dětem za spolupráci uklidí s dětmi jídelnu do původního stavu a motivuje je pro individuální přípravu před příštím setkáním.

5. - 8. Setkání

Cíl: Připravit děti na účinkování na adventním koncertu, zdokonalovat se v technickém provedení hry, upevňovat vzájemné vztahy i vztah k orchestru jako celku.

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál, CD přehrávač

Motivace: Lektor děti srdečně přivítá a stručně popíše program setkání v tomto bloku. Povídá si s dětmi o tom, jak se zrovna mají, co je v příštích dnech čeká a povzbudí je k uspořádání koncertu.

Průběh: Před zahájením samotné činnosti, připraví lektor společně s dětmi prostory jídelny pro zkoušení orchestru. Jakmile je vše připraveno, děti se rozezpívají a začnou přehrávat již známé skladby a usilují o co nejlepší provedení. Postupně získávají čím dál větší jistotu, a nesoustředí se už tolik na techniku hry, ale užívají si společné muzicírování. Lektor nahraje stejnou hudební položku, jako při prvním nahrávání a následně ji pustí dětem k posouzení. Děti mohou zaregistrovat čistější provedení a celkové sjednocení orchestru. Tím také získávají potřebné sebevědomí, které se promítne v kvalitě orchestru. V pauze si lektor s dětmi povídá o prosincovém vystoupení a stanoví s dětmi skladby, které se jim nejvíc daří secvičit.

Tyto skladby budou pilně nacvičovat i během příštích setkání. Celé tematické období bude zakončeno adventním koncertem, který bude pořádat škola a bude součástí školního předvánočního programu. Před samotným vystoupením proběhne závěrečná generální zkouška.

Téma na leden – březen – název soboru, návrh placky, práce s notovým materiálem, Jaro, koncert

Název: *Jarní probouzení*

9. Setkání

Cíl: Seznámit se s novými skladbami a přehrát je s pomocí notového materiálu, povídat si o zimě a blížícím se jaru, nacvičit vícehlasý zpěv

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál

Motivace: Lektor děti přivítá po prázdninách a nastíní, čemu se budou v příštím čtvrtletí věnovat. Popovídá si s dětmi o uplynulých Vánocích a pochválí děti za provedení zimního koncertu. Motivuje děti novými hudebními prvky, které si budou postupně zkoušet.

Průběh: Lektor společně s dětmi připraví zázemí pro orchestr. Na úvod si nejdříve společně povídají a lektor dětem představí nové skladby s jarní tematikou. Poté zvolají zahajovací pokřik a po hlasové rozcvičce začne lektor s dětmi pracovat. Před samotným muzicírováním, ukáže lektor dětem, jak se zpívá kánon. Rozdělí děti nejprve do dvou skupin a na pokyn lektora začnou skupiny zpívat stejnou píseň s rozdílnými nástupy. Pro začátek jednodušší skladby, jako například: „Bejvávalo dobře“. Postupně se orchestr dělí na tři až čtyři zpěvácké sekce a mění repertoár zpívaných kánonů. Po několika úspěšných pokusech se orchestr začne seznamovat s novými skladbami. Lektor nejprve naučí všechny děti písničky zpívat. Později začne samostatně nacvičovat s doprovody, a nakonec s celým orchestrem. Lektor motivuje děti k dobrému technickému provedení. Ke konci setkání lektor zadá domácí úkoly, které budou děti individuálně cvičit. Poté uklidí prostory jídelny a společně se rozloučí.

10. Setkání

Cíl: zpřesňování provedení skladeb vedoucí k dokonalejší harmonii a spokojenosti všech přítomných. Obeznamit děti s možným termínem jarního koncertu a motivovat je k jeho reálnému uskutečnění, vybrat vhodné koncertní skladby.

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál, CD přehrávač

Motivace: Lektor děti přivítá a na úvod se ptá na to, jak se děti mají, co se jim daří a nedaří a inspiruje děti k nastudování konkrétních skladeb, které zazní na jarním koncertě.

Průběh: Po přípravě orchestřiště a zahajovacím vstupu formou halasného pokřiku a hlasové rozcvičky, začnou děti přehrávat navrhované skladby ze seznamu. Jelikož jsou již zkušenějšími muzikanty, mohou zkusit i pět skladeb k uskutečnění samostatného vystoupení na konci bloku s jarní tematikou. Pokud se budou dětem skladby líbit a budou technicky zvládnutelné, začnou postupně nacvičovat jednotlivé skladby, se záměrem produkce na veřejnosti. Děti se písně nejprve naučí zpívat, poté přichází na řadu nácvik hudebního doprovodu ve známém pořadí. Jedna ze skladeb bude specifická svým doprovodem, neboť se bude jednat o zpěv doprovázený hrou na tělo. Děti budou zpívat nebo deklamovat text skladby a pomocí jednoduchého návodu se budou rytmicky doprovázet hrou na tělo. Lektor nejprve předvede, jak má skladba vyznít a potom s dětmi začne pomalu zkusit jednotlivé úkony a části. Lektor dělá mezi skladbami kratší a delší pauzy a děti při hře odborně vede. Na závěr setkání děti znovu motivuje a nabádá k domácí přípravě.

11. – 13. Setkání

Cíl: Trénovat skladby sestavené na samostatný jarní koncert, dát dětem možnost volby při návrhu zpracování sborového označení, tzv. placky, zpřesňování provedení skladeb vedoucí k dokonalejší harmonii.

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál

Motivace: Lektor děti přivítá a zeptá se dětí, jestli se jim dařilo nacvičovat skladby na koncertní vystoupení a reaguje na odpovědi dětí povzbudivě a optimisticky. Dále děti naladí informaci o chystané výrobě placky, kterou budou mít všechny děti připnuty na oděvu během koncertu.

Průběh: Po úvodních přípravách a zahájení zkoušky pokřikem se děti rozezpívají a začnou společně pracovat na chystaném koncertu. V pauze navrhuje s lektorem celkový vzhled

připínací placky, případně krátké heslo, které bude soubor bude charakterizovat a podtrhne pravý význam existence orchestru.

Nácviku jarního koncertu se stejným způsobem věnují na 12. a 13. setkání, kdy provedení skladeb dosahuje čím dál větších kvalit a děti se s narůstající jistotou začínají těšit na uskutečnění koncertu.

14. Setkání

Cíl: Zahrát a zazpívat co nejlépe všechny skladby, které budou uvedeny na koncertu tak jak jdou za sebou čili zvládnout celkovou koordinaci orchestru při veřejném vystoupení, uvolnit napětí před vystoupením.

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál

Motivace: Lektor děti srdečně přivítá na poslední zkoušce před koncertem a informuje je o termínu koncertu, kterému bude předcházet sladění nástrojů a zopakování celého repertoáru na závěrečné generální zkoušce.

Průběh: Po úvodním pořadu rozdá lektor dětem malé překvapení v podobě vyrobené placky s mottem orchestru. Děti si mohou placky přišpendlit a pocíťovat větší soudržnost a radost ze členství v souboru. Následně si lektor s dětmi přehrává repertoár vystoupení a podle potřeby se vrací k úsekům, které dětem činní obtíže. Nebazíruje však na stoprocentním provedení a nechá dětem více prostoru v pauzách, aby si mohly mezi sebou povídat. Cíleně se snaží děti před koncertem uvolnit a uklidnit. V závěru setkání lektor rozdá dětem informační letáček pro rodiče o konaném koncertu. Po úklidu prostor se všichni rozloučí.

Téma na duben - červen – prázdniny, závěr roku, koncert

Název: *Hurá prázdniny!*

15. – 18. Setkání

Cíl: Interpretovat zadané skladby v daném pořadí, učit se nové hudební techniky, reprodukovat nacvičené skladby na veřejnosti, vytvářet trvalé hodnoty v podobě kolektivního úsilí a dobrých přátelských vztahů

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál

Motivace: Před zahájením setkání a odstartováním závěrečného bloku plánované činnosti orchestru, poděkuje lektor dětem za uplynulé období završené jarním koncertem. Pochválí je za jejich výkony a navrhne uspořádat koncert k ukončení školního roku a začátku prázdnin.

Průběh: Lektor se s dětmi přivítá a představí plánovaný repertoár posledního koncertu. Společně připraví zázemí a pustí se do práce. Na začátku se všichni motivují pokřikem, následuje hlasová rozcvička, která je završena nácvikem rytmického vícehlasu. Lektor rozdělí děti do čtyř skupin, kdy každá sekce nacvičí jednotlivé hlasy například ve dvoučtvrt'ovém taktu a postupně se jednotlivá ostinata k sobě pod vedením lektora připojují. Rytmické zpěvy, či říkadla, mohou děti doprovázet ozvučnými, či bicími nástroji. Potom následuje již přehrávání známých kusů, které dětem nečiní obtíže při provedení. Mezi přehrávkami probíhají pauzy, do kterých se lektor zapojuje nenásilnou komunikací s dětmi. Po přehrávání skladeb, které již děti bezpečně znají a ovládají, přejde lektor k nastudování koncertních skladeb. Skladbám se orchestr věnuje systematicky a důkladněji, neboť již má potřebné zkušenosti a nácvik skladeb zvládají v kratším časovém úseku.

Koncertní repertoár nacvičují stejným způsobem na dalších třech setkáních. Děti si berou notový materiál domů a věnují se individuální přípravě. Lektor děti soustavně motivuje k radostnému vyjádření hudby a zároveň nabádá k pílí a vytrvalosti.

19. Setkání

Cíl: Přehrát v odpovídajícím technickém provedení skladby vybrané pro závěrečný koncert, společně naplánovat výlet orchestru

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let

Pomůcky: hudební nástroje, stojany na noty, notový materiál

Motivace: Lektor děti přivítá a na úvod prozradí plánovaný výlet orchestru před koncem školního roku. Potom děti povzbuzuje před blížícím se koncertem.

Průběh: Před zahájením nacvičování, připraví lektor nejprve společně s dětmi orchestřiště. Děti už znají postup a svá místa čili příprava zabírá minimum času. Mají připravené notové materiály, tak, jak jdou během koncertu za sebou. Lektor zahájí zkoušku sborovým pokřikem a rozezpíváním. Po několika přehrávkách, kdy soubor vykazuje známky kvalitní přípravy a pohodové spolupráce přinášející uspokojení všem členům orchestru, navrhne lektor delší pauzu, ve které budou společně projednávat plánovaný výlet, který lektor přislíbil v úvodu setkání. Ke konci setkání rozdá dětem informační lístečky pro rodiče, které budou obsahovat jak informace o závěrečném koncertu, tak informace o výletu. Připomene dětem generální zkoušku, uklidí společně prostory a rozloučí se.

20. Setkání

Cíl: Vytvořit prostor pro sjednocení vztahů v souboru, ocenit možnost být členem orchestru

Počet a věk účastníků: cca 30 dětí, 6-11 let, pedagogický dohled

Pomůcky: dle možností menší hudební nástroje, svačina, tekutiny, finanční prostředky na dopravu a případné občerstvení, vhodné oblečení

Motivace: Lektor dětem oznámí cíl výletu a jeho trasu.

Průběh: Děti se setkají s lektorem v určený čas před školou. Tam společně nastoupí do autobusu místního hasičského sdružení. Autobus řídí zkušený řidič s náležitým řidičským oprávněním. Výlet dozoruje lektor a další dva pedagogičtí pracovníci školy, kteří byli požádáni o výpomoc. Rodiče dětí se výletu nezúčastňují! Cílem cesty jsou nedaleké Teplické jeskyně. Po příjezdu na místo, se skupina výletníků vydá po značené turistické trase vedoucí k unikátní Hranické propasti. Po svačině a občerstvení, následuje exkurze do jeskyní. Tam bude připraveno pro děti malé zpestření programu, které lektor naplánoval a domluvil s časovým předstihem se správou jeskyní. Po absolvování téměř celé trasy exkurze, vstupuje skupina do poslední prostory jeskyně, kde se v letních měsících konají kulturní akce. V těchto místech požádá průvodce děti, zda by nechtěly zazpívat některou ze svých naučených písní. Lektor děti povzbuzuje a navrhne některou z dobře známých písní. Přitom je vyzve, aby se doprovodily zvučnými nástroji a chřestidly, které mají s sebou. Po doznění

posledních tónů, končí také exkurze a skupina se přesune k autobusu směřující domů. Cílem je opět prostor před budovou školy, kde na menší děti čekají rodiče. Lektor se se všemi rozloučí.

ZÁVĚR

Tento bakalářský projekt je určen především dětem, a to všem bez ohledu na míru hudebního talentu, emocionální zralosti, či sociálního a rodinného prostředí, ze kterého přicházejí. Projekt má tedy za cíl především dětem pomáhat a současně vytvářet takové podmínky, které dětem umožňují setkávání a sdílení prožitků ve svém volném čase.

Vynaložené úsilí a věnovaný čas dětem by neměly být chápány pouze jako investice do prevence sociálně patologických jevů, ale především jako forma pomoci, která usnadňuje socializační začlenění dítěte do společnosti a stejně tak může příznivě působit na jedince a jeho psychické procesy v daném čase.

Podmínkou pro dosažení zdárných výsledků je trpělivý, láskyplný přístup, který jsou schopny děti velmi dobře rozpoznat a reagovat na něj a stejně tak je důležité dětem určit bezpečné hranice, v kterých se mohou pohybovat. V tomto smyslu má specifickou roli v projektu lektor, který hudební seskupení odborně pedagogicky povede. Na něm závisí, jak budou děti vnímat účast v kroužku a zda budou naplněny hlavní cíle projektu. Jeho úkolem bude mimo jiné přesvědčit děti o tom, že muzicírovat může opravdu každý a zdůraznit tak dětem podstatu jejich setkávání, která tkví v zábavném trávení volného času s kamarády a objevování dosud netušených možností a schopností.

Orchestr obsazený dětmi hudebními i nehudebními nedosahuje takových hudebních kvalit, jako například orchestry Základních uměleckých škol. Vyznačuje se ale neméně důležitými hodnotami v podobě nových přátelství, radostného sdílení hudby, sounáležitostí a s tím související píli a snahou o dosažení co nejlepších výsledků. Členství v orchestru buduje v dětech zdravé sebevědomí a odvahu prezentovat se na veřejnosti.

Návrh projektu založení orchestru ZŠ Doloplazy je určen primárně dětem, které tuto školu navštěvují. Stejně tak, ale může být inspirací pro další vesnické školy tohoto typu, s ohledem na požadavky projektu a možnosti těchto organizací. Domnívám se, že takto koncipovaný projekt s hudebním zaměřením lze uplatnit v téměř každé vzdělávací instituci, která má zájem na pozitivním spoluutváření osobnosti dítěte a jeho zdravém duševním rozvoji.

LITERATURA

- BALÁŽ, Ondrej. *Sociálna pedagogika – problémy a perspektívy*. In: Pedagogická revue, 1991, č. 8
- BARTOŠ, Josef; SKOUPÝ, Arnošt; SCHULZ, Jindřich a TRAPL, Miloš, 1983. *750 let od založení obce Doloplazy*. Olomouc: Moravské tiskařské závody. OK-ONV-403-16-2-18-83
- BENÍČKOVÁ, Marie. *Muzikoterapie a edukace*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-247-4238-0.
- COUFALOVÁ, Gabriela; MEDEK, Ivo a SYNEK, Jaromír, 2013. *Hudební nástroje jinak*. Janáčkova akademie múzických umění v Brně. ISBN 978-80-7460-037-1.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. 1. vydání. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- CHARALAMBIDIS, Alexandros. *Postavení hudební výchovy v RVP ZV a její metodologická východiska*. In: Metodický portál RVP.CZ. [online]. 2004 [cit. 2020-4-13] Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/42/POSTAVENI-HUDEBNI-VYCHOVY-V-RVP-ZV-A-JEJI-METODOLOGICKA-VYCHODISKA.html/>.
- JENČKOVÁ, Eva. *Hudba a pohyb v současné škole*. Plzeň: Tandem, 2006.
- KANTOROVÁ, Jana. aj. *Vybrané kapitoly z obecné pedagogiky II*. Olomouc: Hanex, 2010. ISBN 978-80-7409-030-1.
- KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Univerzita Karlova v Praze, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.
- SYNEK, Jaromír. *Didaktika hudební výchovy I*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2004. ISBN 80-244-0972-0.
- LIŠKOVÁ, Marie. *Zpíváme si s dětmi*. 1.vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0855-8.
- ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie*. 2. vyd. Praha: Portal, 2007. ISBN 978-80-7367-339-0.
- ZORMANOVÁ, Lucie. *Výukové metody v pedagogice*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4100-0

PŘÍLOHY

Základní škola Doloplazy oznamuje

..... Já s písničkou jdu jako ptáček ...

ZALOŽENÍ ŠKOLNÍHO ORCHESTRU

Přijď si s námi zazpívat
a zamuzicírovat!

13. září v 16.00

Vitány jsou všechny děti z naší školy i ty,
co zatím nemají s hudbou zkušenost!

Hudební setkání se budou uskutečňovat formou zájmového kroužku dvakrát do měsíce.
První setkání proběhne v prostorách školní jídelny za účasti pedagogických pracovníků základní školy Doloplazy.
Případné dotazy zodpoví ředitelka školy Mgr. Kateřina Samojlovičová na tel.: 734 396 961 nebo emailu: nazs.doloplazy@email.cz.